

Effect van inflatie en groei op de meerjarenplannen

Wat als... lonen nooit meer toenemen?

Voor de periode 2014-2019 heeft elk bestuur een meerjarenplan met beleidsdoelstellingen opgesteld, het raamde ook het benodigde budget. Dit meerjarenplan zal het lokale bestuur regelmatig bijstellen: om rekeningcijfers te injecteren, maar ook door invloeden van buitenaf zoals beslissingen van de andere overheden of de algemene economische situatie. Maar wat gebeurt er als inflatie en economische groei niet evolueren zoals geschat? Brengt dit dan de doeleinden in gevaar en hoe kan een bestuur hierop reageren?

TEKST ANNE-LEEN ERAUW EN GEERT GIELENS

Belfius Research maakte een simulatie met verschillende economische scenario's en hun mogelijke impact op de gemeentelijke meerjarenplannen. Zo is inflatie uiteraard belangrijk, ook voor werknemers bij een lokaal bestuur. Hun maandloon gaat immers in sprongen van 2% omhoog telkens als de inflatie (volgens de gezondheidsindex) de drempel van 2% overschrijdt. De volgende loonaanpassing voor het overheidspersoneel komt er bij de huidige vooruitzichten in mei 2015, tenzij er een indexinsprong komt. Voor lokale besturen neemt dan de loonmassa toe. Dit werd ook zo ingepland in het meerjarenplan. De evolutie van de inflatie heeft dus zeker een belangrijk effect voor een lokaal bestuur.

Inflatie meet het prijsniveau van de producten die consumenten aankopen. De loonindexering is bedoeld om de evolutie van de levensduurte te volgen. Ook voor lokale besturen worden dagelijkse uitgaven voor producten duurder, wanneer bijvoorbeeld de prijs van papier, brandstof of energie toeneemt. Inflatie doet dus niet alleen de loonmassa maar ook de werkingsuitgaven van een bestuur toenemen.

Groei van de economie speelt ook een belangrijke rol, want groei weerspiegelt zich voor een deel in bijkomende werkgelegenheid. Meer mensen aan het werk doet de inkomensmassa toenemen en

levert gemeenten na verloop van tijd een grotere belastingopbrengst op.

Basisscenario: lage inflatie en groei

Gemeenten hielden bij het opstellen van hun meerjarenplan rekening met een beperkte inflatie en een lage groei. Dit is het basisscenario of het vertrekpunt voor de simulaties (Wat als...). De grafiek schetst hoe in dit basisscenario (de zwarte lijn) het evenwichtssaldo van de exploitatie-uitgaven en -ontvangsten evolueert (autofinancieringsmarge) om in 2019 uit te komen bij een ruime positieve marge. Die budgetmarge maakt het voor de ge-

lasting brengt met de huidige lage groei pas lichtjes meer ontvangsten in het laatste jaar van 2016.

Meerjarenplannen, nog moeilijker

Dat de lokale besturen hun meerjarenplan en hun beleid nog regelmatig zullen bijstellen is zeker. Als het van economische factoren afhangt, dan blijkt dat vooral hogere inflatie de evenwichtsdoelstelling van de autofinancieringsmarge in gevaar brengt. Een echte, matige deflatie daarentegen is in een eerste fase niet nadelig voor de financiële situatie van de gemeenten in Vlaanderen. Op

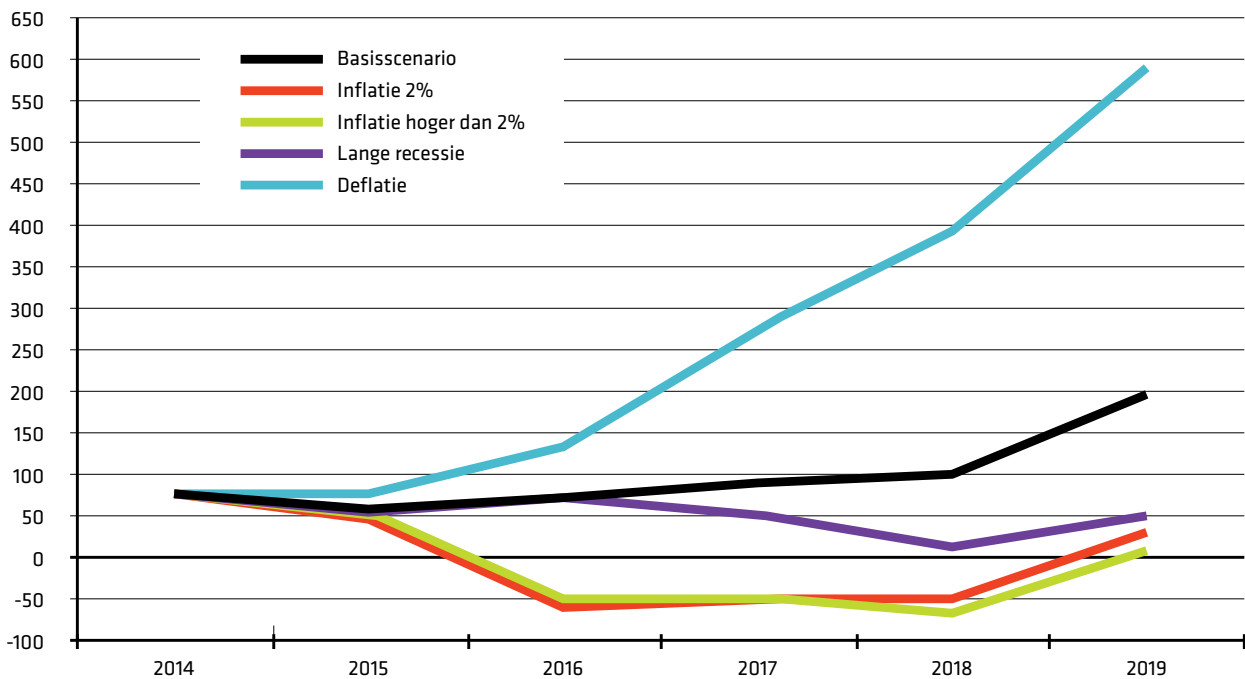
Inflatie doet niet alleen de loonmassa maar ook de werkingsuitgaven van lokale besturen toenemen.

meenten aan het eind van de planperiode mogelijk bijkomend beleid te ontwikkelen.

In dit basisscenario doen de gemeenten de loonmassa in 2015 voor het eerst sterk krimpen, ondanks de voorziene inflatie. In latere jaren is deze krimp iets minder groot terwijl de inflatie niet elk jaar de loonkosten zal doen oplopen. De gemeenten houden de totale loonkosten dus sterk onder controle. Eenzelfde trend zien we bij de werkingsuitgaven. Die krimpen sterk in 2015 en nemen daarna niet meer toe. De personenbe-

termijn zou ze wel meer economische en sociale schade kunnen aanrichten. Je moet er dus van uitgaan dat de getoonde resultaten voor het deflatiescenario een optimistische voorstelling van de feiten zijn, maar momenteel rekenen de meeste besturen niet op zo'n scenario. De huidige meerjarenplannen vertrekken immers van een regelmatige toename van de inflatie en de lonen. ■

Anne-Leen Erauw is onderzoeker publieke financiën en Geert Gielens is chef economie van Belfius

Trend in de evolutie van autofinancieringsmarge in euro/inwoner volgens de verschillende scenario's (Bron: Belfius Research, 2014)

Wat als...

de inflatie het niveau van 2% haalt (en de lonen toenemen)?

Dit is de doelstelling van de Europese Centrale Bank (ECB). Door de geldmarkt te bespelen doet de ECB de inflatie aantrekken en zullen de gemeenten de lonen van het personeel elk jaar met 2% verhogen. Meer uitgaven voor hogere lonen samen met duurdere aankopen door hogere prijzen betekent dat de budgetmarge fors negatief wordt vanaf 2016. Pas op het einde van de planperiode is de beleidsruimte van de gemeenten opnieuw positief maar zeer beperkt tegenover in het basisscenario. Welk beleid kunnen de gemeenten voeren om weer op het basisscenario te geraken? Wellicht zullen ze daarvoor continu de loontoename aftoppen door het aantal werknemers meer te beperken en tegelijk hun werkingskosten nog meer drukken dan wat voorzien is in het basisscenario.

de inflatie hoger uitkomt dan 2% (en de lonen meer dan één keer toenemen)?

Nog meer inflatie doet de beleidsruimte van de gemeenten nog harder krimpen. De marge gaat veel dieper onder nul vanaf 2016 en op het einde van de planperiode is het helemaal niet zeker dat de gemeenten nog beleidsruimte over hebben. Interessant voor de gemeenten is wel dat in dit scenario de spelregels met de spilindex het doorrekenen van de inflatie vertragen. Om weer op het basisscenario te belanden zouden gemeenten nog langer en sterker de loonmassa moeten laten dalen en de werkingskosten nog sterker moeten drukken.

we in een lange recessie belanden (en de algemene werkgelegenheid daalt)?

Dan gaat de groei achteruit, samen met de opbrengst uit de inkomensbelastingen. Ook in dit geval wordt marge behalen in 2019 voor bijkomend beleid moeilijker. De negatieve impact van de recessie laat zich pas echt voelen met een vertraging van één tot twee jaar. Daarna zijn er zeker beleidsaanpassingen nodig. Gemeenten zouden al bijna naar hogere belastingen moeten grijpen om de weggevallen ontvangsten te compenseren. Wellicht geen aantrekkelijke ingreep op het einde van een bestuursperiode.

we in een situatie van deflatie belanden (en alles achteruit gaat, behalve de lonen)?

Deflatie is de omgekeerde situatie van inflatie: de lonen stijgen niet langer en de werkingskosten dalen door lagere prijzen. Dit geeft de gemeenten in het meerjarenplan meer financiële ademruimte, maar slechts voor even. Tegelijk gaat immers de economische groei achteruit zodat op termijn de ontvangsten uit de inkomensbelasting teruglopen. In de praktijk compenseert het feit dat lonen en kosten niet meer toenemen ruimschoots de impact van deze minderontvangsten die de gemeenten slechts met twee jaar vertraging voelen. Op termijn is dit scenario echter niet stabiel, want een lange deflatieperiode doet wellicht ook de sociale uitgaven van de gemeenten stijgen.